

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Des Johann Arnold aus Marktbergel Encomion chalcographiae

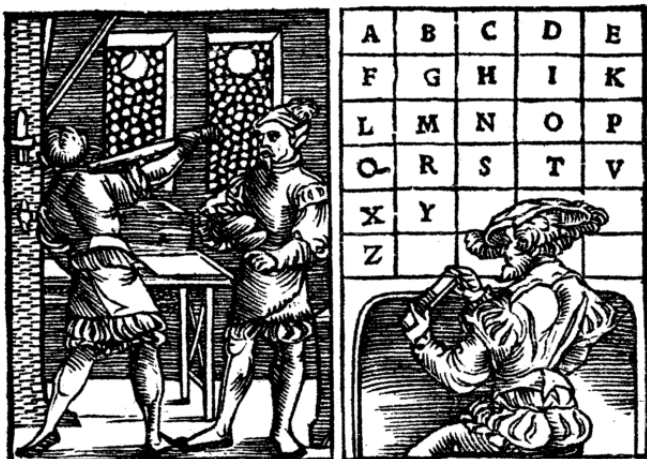
Clemen, Otto

Mainz, 1940

Encomion Chalcographiae Inventione Poema Encomiasticum

DE CHALCOGRAPHIAE INVENTIONE POEMA ENCOMIAS- TICVM,

IOANNE ARNOLDO
BERGELLANO AVTORE.

IN ZOILOS.

*Lurida turba uale, non est hæc dentibus apta
Materies, præli dura metalla uides.
Suspice, res est sacra, sacris deprompta thesauris,
Quos fouet in largo Castalis unda sinu.*

CVM PRIVILEGIO CAESAREO
M.D.XLI.

REVERENDIS^m SIMO ET ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO, D. ALBERTO CAR-

dinali, Archiepiscopo Moguntino, &c. Marchioni

Brandenburgensi, Ioannes Arnoldus

Bergellanus

S. D.

V. M. superiori tempore, Princeps clarissime, nonnullas ad Rheni littora positas ciuitates negocij cuiusdam gratia adirem, diuerſi (hicet infœlicis auspicio) & ad tuę diſpoſitionis Moguntiam : quę ut pluribus Germaniæ ciuitatibus antiquitate longē præfertur, ita quoq; auguſtiſſimis ueterum heroum monumentis reliquiſq; ſeſe oculis meis multis modis ſuſpiciendam offerebat : ut ea prætermittam, quę publicē priuatimq; cum ſacris tum prophanis negocijs magna illic laude geruntur. Inter cætera uero admiranda rerum monumenta (quorū non parua copia erat) incidi in Ioannis Trittemij proximi ſæculi hiſtoricos libros, in quibus elogiū quoddam de Chalcographia, eiꝯq; inuentione deprehendi, qui Moguntinæ urbis incolæ equeſtris dignitatis uirtutiſq; nobiliſſimo, Ioanni Gutenbergo primo auctori, eiꝯq; coadiutoribus Ioanni Fauſto, Petroq; Schæſero huius admirabilis artiſcijs certis formulis libros excudendi, acceptum refert. Id quod & à nonnullis Moguntinæ ciuibꝯ mihi poſtea in familiari colloquio : cum ea de re mentio inter alia incideret : certo certius relatum eſt. Accedit ad hoc, qđ & hodie uetuſtiſſima quædam, in eum uſum ab autoribus comparata, quę uidi, inſtrumenta ibidem extant. Qua equidē arte totus hic orbis nihil nobilius unquam uel uidit, uel produxit:

A 2 cui

EPISTOLA DEDICATORIA.

cui quoq; & aurum, & argentum, gemmæq; & quæcunq;
apud mortales in magno precio sunt, meritò cedunt. Hanc
singulari quadam beneuolentiâ (ut augurot) Deus Opt.
Max. Germanis largitus est. Quæ si priscis temporibus extis-
tisset, dii boni, quem nunc thesaurum, quas classicorum auto-
rum Bibliothecas, in manibus haberemus, qui, proh dolor,
ob iniquæ sortis iniuriâ, è cōspectu nostro sublati sunt. Quos
apud Iudeos Esdras scriba, apud Græcos Pisistratus Atheni-
sium tyrannus, apud Romanos uerò M. Varro, Pollioq; nec
non præterea multi Reges proceresq; diuersarū gentium, in-
structis magnificentissimis Bibliothecis, multo labore, ingen-
tiq; sumptu, tanquā in locuplete penu, pro uiribus ab interitu
uindicare conati sunt. Proinde committere non potui (rum-
pantur ut ilia Momis,) quin artem illam diuinam, adeoq;
nunquam satis laudatam, Encomio quodam, alternis nume-
ris composito, utcunq; illustrarem. Quicquid autem id opelli
est, Princeps Illustrissime, hoc tuæ celsitudinis patrocinio,
quasi Palladis ægidi tuendum dedico : & quod faustum foe-
lixq; sit, apophoreti xenijq; loco transmitto : uel eam maxime
ob causam, q; in ea ciuitate summā imperij tenes, intra cuius
parietes ars ea nata est. Munus quidem paruum, quod
offertur, res uerò maxīma est, & perpetua me-
morīa dignissima, quæ repræsentatur.

Precor itaq; quo tua mansuetu-
do hos meos conatus equi
boniq; consulat.

Vale.

Moguntia, ad diuum
Victorem.

1542.

*

ENCOMION III

CHALCOGRAPHIAE▷

Inclita laudantur sæcli monumenta prioris,

Artifici quæ sunt elaborata manu.

Hæc, quia fixa manent operosæ pondere molis,

Et sumptus Croesi uix grauis arca feret:

Illa sed excoluit mira labor improbus arte,

Liuidus & rabido carpere dente timet.

Sic sua Pyramidum iactat miracula Memphis,

Sic Ephesus Triuiæ Dædala phana canit.

Æratis Babylon muris sic alta superbit,

Regia Mausoli sic quoque busta micant.

Non referā simulachra Iouis, Rhodiumque Colossū,

Non, quod mortales deliciasque uocant,

Non hortos, thermas, non Cæsaris Amphitheatrum,

Sed cedat, magno quicquid in orbe nitet.

Artis namque nouæ natum est opus, arte magistra:

Id quod diuini numinis instar erit:

Conflatis docuit libros quæ cudere signis,

Et proeli dociles exprimit apte typos.

Hic, ubi postremo descendit gurgite Moenus,

Excipit & socias littore Rhenus aquas.

Hanc peperit captis antiqua Moguntia muris,

Horrida dum tristis fata canebat auis.

Chalcographia prima Moguntia prædicta.

A 3

Et

E N C O M I O N

Hic tangitur historia de capta Mogūtia. Et lupus infrendens hostili percitus ira,
Innocuas septis dilacerabat oues.
Viperæq; ut prodit, corroso uentre parentis,
Fractis sic portis ars patefacta fuit.

Tempore Friderici tertij Imperatoris typographia est inuenta. Sæcula bis septem numerabant ordine fati
Christigenæ, hinc illis lustra decemq; dabant,
Vnde Chalcographia nomen est sortita. Tertius ac orbis Fridericus frena regebat,
Candida qui placidæ nomina pacis habet.
Littera de rigido quia nunc deducitur ære,
Chalco illam graphiam Græcia gnara uocat.
Theutonicæ gentis decus, immensusq; thesaurus,
Tempore quî prisco nullius usus erat.

Quem non damnofo tineæ corrumpere dente,
Neq; situs turpi perdere labe, ualent.
Autorem quærunt, primos qui repperit huius
Archetypos artis, primaq; puncta tulit.
Decertantq; duæ non parui nominis urbes,
Quælibet artificem uendicat usq; sibi.
Annalesq; tuos quidam Germania torquent,
Bullatas nugas hac quoq; parte uomunt.
Sed te ne fallat mendacis opinio uulgi,
Illius referam quæ sit origo rei.

Ioan. Guttenbergus primus typographia inuentor. Clarus Ioannes en GVTENBERGIUS hic est,
A quo ceu uiuo flumine manat opus.
Hic est Aonidum custos fidissimus, hic est,
Qui reseat latices, quos pede fodit equus.

Quam

Quam ueteres nobis argenti uoce notarunt,
 A' puero fertur sustinuisse uirum.
 Illa sed huic ciuis largita est munera grata,
 Cui clarum nomen Mogus habere dedit.
 Primitias illic cœpit formare laboris,
 Ast hîc maturum protulit artis opus.
 Stemmate præstabat, uicit uirtute sed illud,
 Dicitur hinc ueræ nobilitatis Eques.
 Annulus in digitis erat illi occasio prima,
 Palladium ut cælo sollicitaret opus.
 Illum tentabat molli committere cæræ,
 Redderet ut nomen littera sculpta suum.
 Respicit archetypos, auri uestigia lustrans,
 Et secum tacitus talia uerba refert:
 Quam bellè pandit certas hæc orbita uoces,
 Monstrat & exactis apta reperta libris.
 Quid, si nunc iustos, æris ratione reducta,
 Tentarem libros cudere mille modis?
 Robora prospexit dehinc torcularia Bacchi,
 Et dixit, præli forma sit ista noui.
 At postquàm nunc hac, illa nunc parte moratur,
 Supplicibus uotis sydera celsa petit:
 Magne pater superum, uerbo qui cuncta gubernas,
 Elice, sunt animo quæ meditata meo:
 Nanq̃ potes, nec erit, quod non tua dextera possit,
 Arguit hoc ingens mundus, inane Chaos.

Chalcographia Argē-
 tina primū
 attēta &
 incepta,
 sed Mogū-
 tiæ Colo-
 phonē accē-
 cepit.

Insignia au-
 rei annuli
 prima oc-
 casio chal-
 cographiæ
 inueniendæ
 fuisse.

Præli typo-
 graphici
 forma, &
 unde occa-
 sio sumpta.

Et

ENCOMION

Et liceat plenis pelagus transcurrere uelis,
 Littus ad optatum, quod rate tutus ero.
 Te duce Pjēridum conabor scandere rupes,
 Tu modo luctanti porriges sæpe manum.
 Te sine mens nil nostra potis conariet unquam,
 Flamine nī præsens pectora cæca regas.
 Sit fas, gratos calamos uulgare per orbem,
 Atq; nouas edant præla futura notas.
 Dixit, & à leua tonitru resonabat Olympus,
 Iuppiter & uoluit pondus habere preces.
 Cōprobat hoc Phœbus cythara, celebrisq; Minerua,
 Annuit & dulci turba nouena chely.
 Talibus auspicijs diuinos concipit ignes,
 Ac iterum manibus sedulus urget opus.
 Et nunc sollicitum curuo caput ungue retractat,
 Nunc uarias graphio lustrat ubiq; uias.
 Qualiter & negligit crudos sine imagine natos
 Vrsā, Calidonio monte relicta parens.
 Quos tandem repetit, lambendo effingit, alitq;
 Et fouet in tepido pignora blanda sinu.
 Sic autor loca sola petit, tacitosq; recessus,
 Ac fastiditum sæpe relinquit opus.
 Poenitet & facti, retro' uestigia flectit,
 Adq; rudes foetus fertq;, refertq; pedem.
 Hos colit, hos format, hos digerit ordine certo,
 Ardet & incoeptę perficere artis opus.

Neq;

Neqꝫ erat ulla dies Eōas uecta sub auras, .
 Qua non sit uigili littera sculpta manu.
 Atqꝫ notas uocum finxit de duro orichalco,
 Nobile Phœnicum quas dedit ingenium.
 Altera sed rebus succrescit cura renatis,
 Inuentis uti mens generosa nequit.
 Implorat placidos Zephyros, & carbasa pandit,
 Hæret & in scopulis nescius auxiliij.
 Cumqꝫ illi starent cælata toreumata magno,
 Et labor angustas attenuabat opes,
 Artis nec poterat certos extundere fines,
 Inceptum statuit iamqꝫ relinquere opus.
 Consilijs tandem Fausti persuasus amicis,
 Viribus exhaustis qui tulit auxilium.
 Addidit ac operi lucem, sumptumqꝫ laboris,
 Faustus, Germanis munera fausta ferens.
 Et leui ligno sculpunt hi grammata prima,
 Quæ poterat uarijs quisqꝫ referre modis.
 Materiam bibulæ supponunt inde papyri,
 Aptam quam libris littore Nilus alit.
 Insuper aptabant mittit quas sepia guttas
 Reddebat pressas sculpta tabella notas.
 Sed quia non poterat propria de classe character
 Tolle, nec uarijs usibus aptus erat,
 Illis succurrit Petrus, cognomine Schæfer,
 Quo uix celandando promptior alter erat.

B

Ille

Magna typographia
 inueniendæ
 difficultas.

Ioānes Faustus primi
 inuentoris
 coadiutor.

Experiētia
 artis iam in
 cepta circa
 tabulas
 lignæ, li-
 teris per
 ordinē in-
 sculptis.

Petrus
 Schæfer,
 alter Gu-
 tenbergi
 adiutor.

E N C O M I O N

*Vulgo Ma-
trices no-
minantur.*

Ille sagax animi præclara toreumata finxit,
 Quæ sanxit matris nomine posteritas:
 Et primus uocum fundebat in ære figuras,
 Innumeris cogi quæ potuere modis.
 Hic noua spes oritur, redivit in præcordia sanguis,
 Exultant animis, pectoris inq; sinu.
 Abdita tecta petunt, agitur res testibus absq;
 Ne fieret populo sordida præda leui.
 Nata rudi primum res est tentata labore,
 Mox uicit latebras ærea uena suas.
 Ac horum postquam mordax est addita lima,
 Omnibus hæc numeris reddidit illud opus.
 Fontibus è parvis creuerunt flumina magna,
 Quæ nunc uix sitiens Tybridis ora capit.
 Atq; rigant sacro Germanos gurgite campos,
 Sirius exussit quos face sæpe graui.
 Imparibus numeris cœlestia numina gaudent,
 Hoc opus exegit sic quoq; sancta Dryas.
 Illo primus erat tunc Gutenbergus in albo,
 Alter erat Faustus, tertius Opilio.
 Hic quoq; tres aderant Charites, Iouis inclita proles,
 Laude celebrantes mentis & artis opus.
 Hinc inter sese magnis hi uiribus instant,
 Atq; opus exercent nocte, dieq; nouum.
 Componunt certo certas pars ordine uoces,
 Pars forti torquent præla sonora manu.

Emit

Emittere uarios cudunt quos ære, libellos,
 Quis nihil in uasto gratius orbe fuit.
 Hos stupet Eöus, miratur & Hesperus illos:
 Gratantum plausus sydera celsa ferit.
 Antea nec tales uidit binominis Ister
 Merces, nec Rhenus cornibus ipse tulit.
 Has quoq; doctrinæ suspexit Achaia mater,
 Prætulit ac illas Attalicis opibus.
 Nunc agiles manibus digitos librarius arctet,
 Detq; locum argutis uilis arundo typis.
 Proelo nam plures describunt unus & alter
 Chartas, q; calamis officiosa cohors.
 Res operosa quidem est, blandis sed grata Camœnis,
 Et nobis uictum per tria lustra dedit.
 Vtq; molæ Plautus, lympharum ut sæpe Cleantes,
 Illius Arnoldus sic tulit æris onus.
 Quid non paupertas, & rerum tristis egestas
 Imperat? Innocuos impietate premit.
 Hæc ars è tenebris Musas, uatesq; reducit,
 Certa q; transacti temporis acta refert.
 Sensibus hæc aperit cæcis oracla sophorum,
 Explicat & summi iussa sacra Dei.
 Detegit hæc artes, ac horrida fulmina mundi:
 Depingit bullas illius atq; leues.
 Et tibi restituit tandem Germania lumen,
 Argo centoculo ut cautior esse queas.

Magna ar-
 tificij huius
 admiratio.

Laus Chal-
 cographiæ

ENCOMION

Purus & ut Phoebus transcendens clymata mundi,
 Illustrat radijs pectora quæq; suis.
 Pontigenam Cöus tabula depinxit Apelles,
 Et tulit hinc summum, perpetuumq; decus,
 Multorum hæc oculos in se conuertit, & ora,
 Tam fuerat docta linea ducta manu.
 Conspicuis signis Lysippo gloria parta est,
 His quoq; pascebat lumina uulgus iners.
 Praxiteles Pario uincebat marmore plures,
 Et multos alios uindicat artis honos.
 Hæc monumenta licet solertia finxit ad unguem,
 At nomen restat præter inane nihil.
 Quid, nisi sunt mutis operata toreumata signis,
 Et cinis, & rapidis attenuata notis?
 Respice præterea naturæ ditia dona,
 Et rerum uarias rite uidebis opes,
 Frugifero tellus cornu quas parturit alma,
 Inq; sinu fida sedulitate fouet.
 Sunt, quas extollit medica Podalyrius arte,
 Hæc regum mensis digna, sed illa deûm.
 Commendat nobis nonnullas rarior usus,
 Nonnullæ uaria conditione iuuant.
 Dotibus innumeris syluæ, campiç redundant,
 Eminent & multa nobilitate mare.
 Vtilis usus adest plantis, & gratia gemmis,
 Munus Erythræi littoris eximium,

Quem

Quem non sollicitant Pactoli littora rubri,
Stulti quæ referunt impia uota Mide?
At nemo causas rerum, & cum fœnore merces
Naturæ cunctas enumerare potest.
Scilicet est natis non parua potentia rebus,
Maxima sed prælis, ingenijq; bonis.
Nanq; animo præbent uires, & pectora formant,
Vfus at illarum corporis esse solet.
Astræq; uias possunt ostendere certas,
Itur quîs rutili lucida ad astra poli.
Spiritus ut corpus longo discrimine uincit,
Hæc bona sic superant quicquid in orbe uiret.
Hæc quia perpetuo florent monumenta uigore,
Solac; Phœnicis sæcula longa uident.
Illas extirpat morsu cariota uetustas,
Horridus ac illis Auster & aura nocent.
Quæ tellus gignit, fortunæ iniuria tollit,
Ast horum poterit iuris habere nihil.
Fertur & alma parens caput erexisse grauatum,
Atq; hos insolita uoce dedisse sonos:
Quis deus astrorum dedit hæc miracula mundo?
Non mea sunt, sed sunt munera rara deûm.
Vix ea finierat, sequitur resonabilis Echo,
Respondens matri, munera rara deûm.
Sed quæ lingua potest iusta hæc extollere laude,
Quis nihil utilius maximus orbis habet?

ENCOMION

*Laus Ioan.
Gutenber=
gi primi in
uentoris.*

Æternas igitur grates tibi Gutenberge
Olim persoluet uiuida posteritas.
Auricomum ut solem semper splendere uidemus,
Sic tuus æterna laude nitebit honos.
Ibis ad Elyseos ornatus tempora campos,
Et tua nobiscum fama perennis erit.
Atq; omnis cantabit lo tibi turba sororum,
Ardua Piërij quę iuga montis amant.
Prima quidem laus est, niueo quoq; digna lapillo,
Tradere si primus, quæ latuere, potes.
Estq; minor uirtus, inuentis addere lucem,
Eruere at fontes, hoc opus artis erit.
Non tamen est Fausti studium, Petriq; tacendum,
Sed dignus grata est posteritate labor.
Hic dum cernebant raras procedere merces,
Sanxerunt dextris foedera pacta suis:
Quæ deus, aut fortuna dabit, communia sunt,
Æqualis nostrum sitq; laboris onus.
Foedera sed lucri raro concordia nutrit,
Indiga sunt pacis, dissidioq; patent.
Sic postq; autores questus spes coepit habendi,
Ad lites uertunt pectora capta leues.
In partes abeunt, synceraq; pacta resoluunt,
Et promissa cadunt, irrita sitq; fides.
Cuilibet ut proprijs seruiret pergula proclis,
Et sibi mutijugas quisq; pararet opes.

Non

Non tulit iniustas mens Gutenbergica rixas,
 Testatur superos foedera rupta deos.
 Causa fori tandem pauidi deferitur ad ora,
 Scribitur ac illis dica nefanda fori.
 Tempore sed longo res est tractata dicaci
 Lite, hodie pendet iudicis inq̃ sinu.
 Quæ deus in largos mittit mortalibus usus,
 Ad damnum uertit sortis iniqua parens.
 Vilitate scatent calidissima dona Promethi,
 Hæc si quis licita commoditate fouet:
 Attamen egregias urbes hæc perdere cernis,
 Longo quas struxit tempore lassæ manus.
 Quem latuit, rigidum præbet quæ cōmoda ferrum?
 Sed pereunt illo milia multa uirūm.
 Sic quæstus studio nunc quisq̃ typographus, atq̃
 Bibliopola libros uendit, emitq̃ nouos.
 Nec curæ est ulli, qua sit liber arte politus,
 Fœnoris ad fructus spectat auara cohors.
 Sunt, quibus ingenij dotes natura negauit,
 Et steriles merces iunxit Apollo quibus,
 Hi negligunt sancti quidquid nenerata uetustas
 Prodidit, effingit norma ea turba nouam:
 Quidquid & his offert furor, atq̃ licentia passim,
 Exponunt populo sæpe legenda rudi.
 Fabricat hic nugæ, hic rixas seminat atras,
 Spargit & in uulgus quam uomit ipse luem.
Barbas

Chalcog.
 phie libro
 rûq̃ abu-
 sus.

E N C O M I O N

Barbariemq; rudem maior pars ructat in auras,
 Commiscunt rebus sicq; prophana sacris.
 Hos non dexteritas, nummi sed cura dolosi
 Allicit, ut tractent munera Pïeridum.
 Insignes titulos alius præfigere gaudet,
 Atq; tibi imponit nomine sæpe nouo.
 Nescio quos auri montes promittere gestit,
 Mentem sed fallunt aurea dicta tuam.
 Pluraq; nonnunquam promittit fronte libelli,
 Quàm quæ uix ingens bibliotheca daret.
 Cætera pars quid agit; Prgnantia plaustra papyri
 Inuitis Musis commaculare solet.
 Et piperis tortos discit curuare cucullos,
 Chalcanto turpi quos lacerauit iners.
 Hos indignatur peregrinis mittere terris
 Mocnus, & illorum ferre recusat onus.
 Vendicat ac præsens ætas insignia libris,
 Et prima facie conspicienda locat:
 Sphingis & adhærent uarijs ænigmata linguis,
 Soluere quæ solers Delius ipse nequit.
 Fatali hic framea uacuas diuerberat auras,
 Nescio quas strages hacq; minatur idem.
 Forsan, ut afflictis Pygmæum rebus in armis
 Succurrat, contra Strymonias uolucres.
 Aut, ut terrestres mures, ranasq; palustres
 Sterneret armatus, Marte fauente, furor.

De typo=
 graphorū
 insignijs.

Alter

Alter at Herculei nectit curuamina nodi,
 Sylyphidi nunquam dissoluenda duci.
 Nonnullus niueum chartis asciscit olorem,
 Anseris at clangor per loca multa strepit.
 Exhibet Hyblæos flores hic mille colorum,
 Pro quibus accrescit lappa sudinde tenax.
 Velacq̃ dant uentis hi, quæ Fortuna gubernat,
 Quis cupidos agitat per freta salsa uiros.
 Quilibet hoc fuco libris accedere lucem
 Augurat, & foedi spem capit inde lucri.
 Sed quod picta refert chartis præfixa figura,
 Possessor factis abnegat usq̃ prijs.
 Nemo uirtutis præfert insignia, nemo
 Iustitiæ iusta corripit arma manu.
 Fronteq̃ perfriçta (tanta est infania quæstus)
 Affigunt schedis hæc quoq̃ iura suis:
 Nostra hæc messis erit, pandas hîc contrahe falces,
 Et nostras segetes sit tetigisse nefas.
 Hic nisi cautus eris, grandi multabere pœna,
 Hoc iubet augusti Cæsaris autoritas.
 Cæsaris autoritas tales sed uendere fumos,
 Edicto cauit, castaq̃ scripta probat,
 Quæ non offendunt Curios, castasq̃ Sabinas,
 Et redolent Samij dogmata dia senis.
 Adde, q̃ hæc furtis agitur res sæpe nefandis,
 Ac nihil intactum gens male sana sinit.

C

Hic

De typographorum
priuilegijs.

De imposturis typographorum.

ENCOMION

Hic noua dum rerum uersat uolumina proëlis,
 Somnia monstrosæ quæ nouitatis habent,
 Surripit hæc alius, iam uix incude retacta,
 Subijcit & proëlis turpia furta suis.
 Quin etiam uolitant, ut noctua, nocte libelli,
 Qui lucem fugiunt, nominibusq; carent:
 Cornua fronte gerunt, armata est dextera ferro,
 Et tabo linguæ candida corda petunt.
 His non iustitiæ, nec recti candor in ore est,
 Conuicijs horum pagina nulla uacat.
 Vt noua sola placent stolidi mendacia uulgi,
 Sic uitijs feruet mundus ubiq; nouis.
 Has lector, si pectus habes, fuge, diffuge Syrtes,
 Et portus tuti littora tuta lege.
 Ac patulas aures, exemplo fortis Vlyssis,
 Summoue, ne blando detineare sono.
 Inter sed cunctos, quibus candida proëla laborant,
 Emeruit primas Aldus in arte potens.
 Adserit hanc laudem celebri candore laboris,
 Fundat & Euganeas anchora sacra rates.
 Hunc uigili sequitur studio domus alta Frobeni,
 Regia quam gremio fert Basilea suo.
 Huic albo confer Schæferos, artis auitæ
 Cudendi libros quos pia fama manet.
 Omnibus his iunges, simili quævis ære moneta
 Exit, & incudes consona scripta dabit.

Anonymi
libelli.

Nostri se-
culi præci-
pui typo-
graphi,
qui.

Barbara

Barbara turba uale, quæ nil nisi somnia uendis,
 Flectis & à recto limite sæpe pedes.
 lactat & indoctos è plebe Philautia Momos,
 Audent qui scriptis cuncta mouere loco.
 Protulit haud unquam tot fertilis Aphrica monstra,
 Scriptores quot nunc tempora nostra leues.
 Nec tot sufflatas Lytiæ dant flumina ranas,
 Ranas, quas uiridis poëna coërcet aquæ.
 Materies horum ronchi, nugæq; canore,
 Et quod mens agitat, criminis omne nefas.
 Affectant uirijs famam, uirtute reposta,
 Ventoso ut semper plebis in ore sient.
 Haud ita dissimiles multum huic, qui templa Dianæ
 Diruit, ardenti Mulciberiq; dedit.
 Impia, sub specie ueri, mendacia miscent,
 Atq; struunt tacito pectore mille dolos.
 Hic ducibus barbam uellit, populicq; furorem
 Excitat, & Furijs moenia quæq; petit.
 Hinc alij contra gaudent obtrudere palpum,
 Pectora plus iusto quælibet atra probant.
 Blanditijs tollunt sæuos & ad astra tyrannos,
 Nigraçq; deiiciunt Ditis ad antra pios.
 Effant ex uno, quod dicitur, ore calorem,
 Atq; gelu, & nimia garrulitate scatent.
 Illudunt sacris, applaudent sæpe prophanis,
 Fingitur ac albus, qui modo fuscus erat.

De prole-
 tarijs scri-
 ptorculis,
 deq; libe-
 lis famosis.

E N C O M I O N

Et quod quisq; uidet cecæ per somnia noctis,
Mane per extremas spargit ad usq; plagas:

Perq; deos iurat superos, & numina terræ.

Esse crucifixi summa decreta dei.

Omnia dente petunt, foedant spurtaq; salua,

Digni qui Anticyræ præmia sana ferant.

A' quibus & Nemesis turpissima facta reposcat,

Quo meritas poenas improba turba luat.

Principis ac princeps lacerat caput, atq; tacenda

Consilia in chartis uendere quisq; solet.

De rebus magnis populi suffragia uana

Captant, quæ semper mens animosa fugit.

Quid non audebit furiosa licentia uulgi,

Talia si primi dant documenta duces?

Libelli fa- Quæ non his oritur funesta Tragoedia nugis?

mosi sunt

causæ om-

nis seditio-

nis.

Accendit quas non hæc quoq; flamma faces?

Perfidus his fretus Gallus, bella aspera mouit,

Hæc princeps Getici causa furoris erat.

Rustica seditio belli cur cornua sumpsit?

Chartæ pellaces hoc docuere nefas.

Has quoq; Gorgoneo perfudit sacra cruore

Progenies uulgi, quam noua secta tenet.

Quæq; Numam simulat modo relligione pphana,

Et geminos fertur ferre sub aure polos

Omnia confundit, uertit sursumq;, deorsumq;.

Ac gerras præter nil sua sylua crepat.

Hæc

Hæc ausa est Aquilæ Romanæ uellere pennas,
 Atq; aras magni commaculare Dei.
 Non adeo lædunt Bombardæ fulmina dira,
 Nil præter clades sit licet illa tonent:
 Nec tantum nocuit cuiquam uis sæua cicutæ,
 Quantum famosi stigmata nigra libri.
 His & mille modis essent hæc sæpe notanda,
 Ast iter immodicum nostra Thaleia fugit.
 Nec molles Elegos, pugnacem at poscit Iambum
 Res, Satyræ & tetrico carmine digna foret.
 At tu, quem uiridis. Præsul clarissime, laurus,
 Et toga plus pacis, q̃ fera bella iuuant,
 Aspice, famosis læduntur ut omnia chartis,
 Luditur his iuuenis, decipiturq; senex.
 Vtq; sonus uolucrum, piscem ut cibus unctus inescat,
 Præstigijs harum sic cadit omnis homo.
 Crede mihi Princeps, harum spes maxima rerum,
 Expugnant animos scripta retorta pios.
 Ne dedigneris lapsis succurrere rebus,
 Hoc Pæan rogitat, Thespiadumq; chorus.
 Præsidium mittet præsens tibi Carolus ingens,
 Inter Germanos gloria prima duces.
 Nec minus illarum rerum negocia tractat,
 Quàm Solymi ut redimat sacra sepulchra soli:
 Quouè modo nūc corda ducum compescat iniqua,
 Fœdera qui rumpunt pacis, & arma fremunt.

Apostro-
 phe ad Al-
 bertū Præ-
 sulcm, &c.

Carolus
 quintus.

ENCOMION CHALCOGRAPHIAE.

Et Deus omnipotens audentis facta iuuabit,
Atq; dabit uentis uela secunda tuis.
Elige Aristarchos, quorum censura, obelusq;
Latrantes coruos arguat, atq; notet.
Eijce degeneres animoso pectore halyetos,
Legitimæ ut prolis conspiciatur honos.
Dulcisonisq; locum cygnis det garrula pica,
Audiat ac auris nil, nisi dulce melos.
Magnus Alexander, magnum qui terruit orbem,
Detentus tali sæpe labore fuit.
Audebatq; ducis uultus depingere nemo,
Præter Apellæas, arte iuuante manus.
Ne labor effigiem non ueram redderet orbi,
Dedecus & pareret turpis imago duci.
Sic nec turpe puta, simili ratione cauere,
Barbarus ut docto cedat ubiq; uiro.
Spongia famosis incumbat sæpe libellis,
Et castos ornet lucida gemma libros.

FINIS.

MOGVNTIAE
AD DIVVM VICTOREM EXCVDEBAT
FRANCISCVS BEHEM.

*Stulte quid est mundus, mortis nisi causa futura?
En ruit in uitijis, en perit ille suis.*

1. Ioan. 2.
Mundus transiit, et cōcupiscentia eius.

